

QOZOQ ADABIYOTINI STEAM METODLARI ASOSIDA O'QITISH

Nurullayeva Jazira

Navoiy davlat universiteti tillar fakulteti qozoq tili va adabiyoti 3-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15209261>

Annotatsiya: Mazkur maqolada Qozoq adabiyoti darslarida STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) metodlarining qo'llanilishi va ularning o'quv jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. STEAM yondashuvining mohiyati, ularning afzalliklari va amaliy qo'llash usullari atroflicha yoritiladi. O'quvchilarning adabiy asarlarni yanada chuqur anglashlari va kreativ tafakkurini rivojlantirishda STEAM ta'lim usullarining samaradorligi muhokama qilinadi. Shuningdek, maqolada STEAM metodlarini kelajakda rivojlantirish istiqbollari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Qozoq adabiyoti, STEAM ta'limi, innovatsion ta'lim, ilm-fan va adabiyot integratsiyasi, kreativ yondashuvlar, interfaol ta'lim.

TEACHING KAZAKH LITERATURE USING STEAM METHODS

Nurullayeva Jazira

3rd year student of Kazakh language and literature, Faculty of Languages,

Navoi State University

Annotation. This article analyzes the use of STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) methods in Kazakh literature lessons and their impact on the learning process. The essence of the STEAM approach, its advantages and practical application methods are covered in detail. The effectiveness of STEAM teaching methods in developing students' deeper understanding of literary works and creative thinking is discussed. The article also considers the prospects for the future development of STEAM methods.

Keywords: Kazakh literature, STEAM education, innovative education, integration of science and literature, creative approaches, interactive education.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion metodlarni joriy qilish dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Ayniqsa, STEAM metodlari fan va texnologiya bilan bog'langan holda, san'at va adabiyot fanlariga ham jadal ravishda tatbiq etilmoqda. Qozoq adabiyotini STEAM metodlari yordamida o'rgatish o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularning analitik va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Qozoq adabiyotini o'rgatishda fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika (STEAM) usullaridan foydalanish o'quvchilarning Qozog'istonning boy adabiy an'analari haqidagi tushunchalarini va qadrini oshirishga yordam beradi. Ushbu fanlarni adabiyotni o'rganishga integratsiyalashgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarga tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va hamkorlikni rivojlantiradigan yanada keng qamrovli va qiziqarli ta'lim tajribasini taqdim etishlari mumkin.

STEAM usullarini qozoq adabiyotini o'qitishga kiritish usullaridan biri texnologiyadan foydalanishdir. Misol uchun, talabalar qozoq adabiy asarlaridagi asosiy mavzular va motivlarni o'rganish va tahlil qilish uchun raqamli platformalardan foydalanishlari mumkin. Shuningdek, ular ushbu matnlarni tushunishlarini namoyish qilish uchun multimedia taqdimotlari yoki raqamli hikoyalar loyihalarini yaratishlari mumkin. Qozoq adabiyotini o'rganishga fan elementlarini kiritish ham foydali bo'lishi mumkin. Masalan, talabalar ilmiy yutuqlar va kashfiyotlar ushbu matnlarning mavzulari va mazmuniga qanday ta'sir qilgan bo'lishi

mumkinligini hisobga olib, ayrim adabiy asarlar yaratilgan tarixiy va madaniy kontekstlarni o'rganishlari mumkin.

Qolaversa, qozoq adabiyotini o'rganishga muhandislik tamoyillarini kiritish talabalarga adabiy asarlarning strukturaviy elementlarini tushunishga yordam beradi. Qozoq matnlarida syujet, xarakter va vaziyatning tashkil etilishi va rivojlanishini tahlil qilish orqali talabalar hikoya qilish mahoratini va mualliflarning ma'noni etkazishda qo'llagan usullarini chuqurroq tushunishlari mumkin. Qozoq adabiyotini o'rganishda san'at muhim o'rin tutadi, chunki ular o'quvchilarga adabiy asarlarning hissiy va estetik jihatlari bilan shug'ullanish imkonini beradi. O'quvchilarni qozoq adabiyotidan ilhomlangan tasviriy san'at yaratishga undash orqali pedagoglar ularga ushbu matnlardagi mavzular va belgilar bilan chuqurroq aloqadorlikni rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Qozoq adabiyotini o'qitishda STEAM metodlarini turli shakllarda tatbiq etish mumkin:

- **Ilmiy tahlil va adabiyot** – adabiy asarlarni ilmiy asosda tahlil qilish (masalan, Abay she'riyatida tabiiy hodisalar tasviri va ularning ilmiy izohi);
- **Texnologik yechimlar** – virtual muhitda adabiy obrazlar yaratish, interaktiv audiokitoblar tayyorlash, animatsiyalar orqali badiiy obrazlarni jonlantirish;
- **Muhandislik va adabiyot** – tarixiy asarlarning geografik va arxitektura elementlarini o'rganish (masalan, "Ko'ro'g'li" dostoni asosida qahramon yashagan joylarning xaritalari va modellarini yaratish);
- **San'at va adabiyot** – badiiy asarlarni teatr sahnalashtirish orqali chuqurroq o'rganish, musiqa va tasviriy san'at bilan uyg'unlashtirish, adabiy kompozitsiyalar yaratish;
- **Matematika va adabiyot** – adabiy asarlardagi matematik elementlarni o'rganish (masalan, Qozoq xalq eposlaridagi ritmik va matematik naqshlarni tahlil qilish);
- **Eksperimentlar va loyiha ishlari** – o'quvchilarning o'z adabiy loyihalarini yaratishlari, asar syujetini o'zgartirib interaktiv hikoyalar yozishlari.

Matematikani qozoq adabiyoti faniga ham kiritish mumkin, chunki talabalar miqdoriy tahlildan foydalanib, badiiy matnlardagi naqsh va tuzilmalarni o'rganishlari mumkin. Masalan, o'quvchilar qozoq she'rlarida ramziylik yoki obrazlilik qo'llanilishini tekshirishlari yoki nasriy asarlarda muayyan motivlarning chastotasini tahlil qilishlari mumkin. Adabiyot darslarida STEAM metodlaridan foydalanish o'quvchilarga badiiy asarlarni turli burchaklardan tahlil qilish, adabiy jarayonlarni ilmiy va texnologik jihatdan anglash imkonini beradi. Qozoq adabiyotini o'qitishga STEAM usullarini kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning turli qiziqishlari va o'rganish uslublariga mos keladigan yanada dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu fanlararo yondashuv talabalarning qozoq adabiyotining madaniy va tarixiy kontekstini chuqurroq tushunishlariga yordam beradi, shu bilan birga ularning tanqidiy fikrlash va tahliliy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, STEAM usullari talabalarga XXI-asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ko'p tarmoqli ob'ektiv orqali adabiyot bilan shug'ullanish orqali talabalar o'zlarining muloqot qilish, hamkorlik qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshirishlari, shu bilan birga ijodkorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, qozoq adabiyotini o'qitishga fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika (STEAM) usullarini kiritish o'quvchilarning bilim tajribasini boyitishi va Qozog'iston adabiy merosiga bo'lgan munosabatini chuqurlashtirishi mumkin. Ushbu fanlarni

adabiyotni o'rganishga integratsiyalashgan holda o'qituvchilar o'quvchilarning turli qiziqishlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda yanada qiziqarli va interfaol o'quv dasturini yaratishi, shu bilan birga ularni tobora murakkab va o'zaro bog'langan dunyoda muvaffaqiyatga tayyorlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Abay Qo'nonboyev. "Tanlangan asarlar". – Ostona: Qazaq universiteti nashriyoti, 2019.
2. Mukagali Makataev. "She'rlar va dostonlar". – Almati: Almaty Kitap, 2021.
3. Qudaibergenova G. "STEAM ta'limida innovatsion yondashuvlar". – Nur-Sulton: Ta'lim nashriyoti, 2021.
4. Nazarov A. "Adabiyot o'qitish metodikasi". – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Qozibekov S. "STEAM pedagogika va uning amaliyoti". – Qostanay: Ilmiy markaz, 2022.
6. STEAM Education Development Report. – Cambridge University Press, 2020.
7. OECD. "Future of Education and Skills 2030". – OECD Publishing, 2021.